

QUALITATIVE COMPARATIVE ANALYSIS (QCA) ALS EVALUATIEMETHODE: POTENTIEEL EN UITDAGINGEN

Evaluatorennetwerk, woensdag 2 maart 2016

Tijd: 15:00-17:00 – met aansluitend borrel

Locatie: Ministerie van Veiligheid en Justitie, Oostvaardersplassen-zaal

Gast sprekers: **Valérie Pattyn en Stefan Verweij**

Meer dan een kwart eeuw na de introductie van Qualitative Comparative Analysis (QCA) – in het Nederlands ook wel Systematische Kwalitatieve Vergelijkende Analyse (SKVA) genoemd – in de academische context, blijkt nu ook de evaluatiewereld QCA stilaan ontdekt te hebben. De bekende evaluatietijdschriften (Evaluation; Evaluation Review; American Journal of Evaluation) publiceren geregeld bijdragen over deze innovatieve evaluatiemethode. Vooralsnog blijft het aantal toepassingen echter beperkt. Maar onbekend is onbemand, wellicht.

Indien we het belang van contextfactoren erkennen op de werking van overheidsinterventies dan roept dit de vraag op hoe we dan toch lessen kunnen trekken over verschillende contexten heen. Voor dergelijke vraagstukken dient Qualitative Comparative Analysis (QCA) zich aan als veelbelovende methodiek. QCA is een methode die ervan uitgaat dat combinaties van factoren voldoende en/of noodzakelijk zijn voor een bepaalde uitkomst. Door het systematisch vergelijken van dergelijke combinaties kunnen patronen worden ontdekt, en minder van meer relevante factoren worden onderscheiden.

De workshop op 1 maart 2016 richtte zich zowel op evaluatoren met interesse in een innovatieve evaluatiemethode als op opdrachtgevers, die overwegen een QCA-gebaseerde evaluatie uit te besteden, waarin ‘leren’ eerder dan ‘verantwoorden’ centraal staat.

De workshop had drie doelstellingen:

- (1) leren wat Qualitative Comparative Analysis (QCA) inhoudt als evaluatiebenadering
- (2) bespreken wat QCA concreet biedt voor evaluatoren en opdrachtgevers en
- (3) uitdagingen bespreken die het toepassen van QCA met zich meebrengt, voor evaluatoren en opdrachtgevers.

De workshop was interactief: presentaties door de gast sprekers zijn afgewisseld met een kleine oefening en discussiemomenten.

QCA is uitermate interessant wanneer men geconfronteerd wordt met een aantal casussen dat te klein is om variabelen-georiënteerde (kwantitatieve) methoden, zoals regressieanalyse, toe te passen en dat tevens te groot is om voor meerdere casussen diepgaande kwalitatieve methoden, zoals process tracing, toe te passen. Dikwijls is het aantal casussen in een evaluatiecontext van nature beperkt tot circa 20 tot 50. Variabelen-georiënteerde methoden faciliteren wel een systematische vergelijking, maar de causale complexiteit in casussen raakt met toepassing van deze methoden verloren. In kwalitatieve methoden, daarentegen, is complexe causaliteit identificeren en behouden niet het probleem, maar eerder de vergelijking van meerdere complexe casussen. QCA vormt hier

een brugfunctie; het kan worden beschouwd als een middenweg tussen complexiteit en generalisatie. Het zoeken naar patronen over casussen heen met QCA is een interactief en iteratief proces dat de nodige input vergt van opdrachtgevers en andere betrokken stakeholders. Bij QCA staat dan ook het leren centraal in evalueren, eerder dan het verantwoorden.

Ondanks het potentieel kan een QCA evaluatie best uitdagend zijn. Ook deze uitdagingen willen we in de workshop belichten. Aan de hand van een casus uit de sector ontwikkelingssamenwerking bespreken we per fase van de evaluatiecyclus deze uitdagingen en bekijken we hoe hiermee kan worden omgegaan. Ook voor opdrachtgevers is het van belang zich te realiseren wat een QCA evaluatie met zich meebrengt, teneinde deze succesvol te laten verlopen.

Valérie Pattyn is universitair docent aan het Instituut Bestuurskunde van de Universiteit Leiden. Zij voltooide in 2014 (KU Leuven) haar proefschrift omtrent de evaluatie-activiteit van publieke sector organisaties in Vlaanderen. Daarnaast is zij actief als evaluator in diverse domeinen. In 2014 voltooide ze voor Hivos een evaluatie gebaseerd op QCA. Valérie publiceerde in evaluatietijdschriften als *Evaluation* en *Canadian Journal of Evaluation* en verzorgt regelmatig workshops en lessen over beleidsevaluatie-gerelateerde thema's.

Stefan Verweij is *Akademischer Rat auf Zeit* aan de Afdeling Politicologie van de Universiteit van Bamberg (Duitsland). Per mei 2016 zal hij de overstap maken naar de Rijksuniversiteit Groningen, naar de Afdeling Planologie binnen de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen. Hij verdedigde in 2015 aan de Erasmus Universiteit Rotterdam zijn proefschrift waarin hij QCA conceptualiseerde als een complexiteit-geïnformeerde evaluatiemethode, die hij vervolgens toepaste op de evaluatie van infrastructuurprojecten. Stefan publiceerde in tijdschriften als *Evaluation* en *Public Administration* en hij geeft QCA-onderwijs in zowel doctorale als postdoctorale onderwijsprogramma's.

Literatuurtips

- Pattyn, V., Gerrits, L. M., & Verweij, S. (2015). Qualitative Comparative Analysis: meer behorend bij de kwalitatieve dan de kwantitatieve benadering. *Kwalon*, 20 (3): pp. 26-33.
- Pattyn, V. & Verweij, S. (2014). Beleidsevaluaties tussen methode en praktijk: naar een meer realistische evaluatiebenadering. *Burger, Bestuur en Beleid*, 8 (4): pp. 260-267.
- Verweij, S. & Gerrits, L. M. (2012). Systematische kwalitatieve vergelijkende analyse. *Kwalon*, 17 (3): pp. 25-33.